

Numărul 21

Oradea-mare 4/17 iunie 1906.

Anul XLII

Apare duminica. Abonamentul pe an 16 cor., pe $\frac{1}{2}$ de an 8, pe 3 luni 4. Pentru România pe an 20 lei.

Chestiunea teatrală.*)

Mult stimat Domnule Vulcan!

S'apropie stărsitul celui dintăiu an de modestă muncă ideală, depusă în cuprinsul noului câmp de activitate, ce mi-am ales. Imprejurarea, că abia acum a scriu, nu însemnează, însă cătuși de puțin, că n'aș fi susținut contactul cu aceia, cari trebuiau să cunoască câte una din isprăvile mititele ce le-am sevărsit. Am avut continuă corespondență cu dl dr. Blaga, entuziastul secretar al Societății, pe care-l stimez și iubesc mult.

Ce e dreptul, aceasta corespondență, e de un conținut mai mult decât modest, restrângându-se aproape esolusiv la mici chestiuni de informație. Am și păstrat altmintrelea intenționat o rezervă, aceea a omului lacom după știință și artă, — pentru ca, înmagazinând hălpav, bagajul cel mai variat, să-mi dau răgazul asimilării ș-al confrontării cu părerile bine-rumegate ale altora, ș-astfel să mă degajez la timpul seu de-o povară coaptă, carea mie personal îmi face bine prin mulțumirea ce mi-o aduce, iar „Societății” noastre încă îi va putea fi de folos, fie chiar în gradul infim, pe scara bunurilor relative ce-i putem aduce unul fiecare după puterile și rolul ce-l avem.

În București, am cercat să studiez și să aprofundez meșteșugul artei teatrale în genere — dar mai ales mi-am dat silința să fixez muzicalitatea și eufonia

limbei, carea, pe cât o cunosc mai bine, cu atâta mă captivează cu sonoritatea și frumuseța ei nespusă. Înainte de toate, țin că e problema noastră de căpetenie, de-a semănă în teatrele noastre de diletanți — contrar obiceiului practicat — o limbă curgătoare, limpede ca cristalul, mântuită de orice asperități provinciale ardelenne sau bănățene, dar ferită de-așemenea de cântecul și nazalul *an* și *on* al franțuziților, accent propovăduit chiar și în Teatrul Național din București. Mie unuia mi-se pare singură firească numai calea mijlocie, aceea pe care-o accentuează Eminescu: „în teatru trebuie să avem o pronunție cu dreaptă măsură, căci mai toate sunetele limbei românești sunt mijlocii și foarte curate.”

La noi în Ardeal, pentru moment, să aplicăm ceea ce putem și ceea ce e neapărat de lipsă: la orice reprezentație să vorbim corect și frumos, așa fel, ca auditorul fără voia lui să esclame: „ia ascultă ce frumos vorbesc diletanții aștia!”. În chipul acesta se învederează pentru toată lumea, că limba noastră are și-o haină de sărbătoare în care poate s'o asculte cel mai rafinat occidental. Din parte-mi, am cercat să pun în practică imediată câștigul dobândit în București și n'am permis unui singur diletant să uzeze de jargon. Atâta l-am sucit și l-am dresat, până și-a pierdut scoarța barbară.

În cât privește repertoriul teatral, m'am interesat, frecventând toate reprezentațiile ce s'au dat la „național”, la „lyric” sau airea. Ce e dreptul, n'am rămas nici baremi mulțumit, necum încântat. Afară de teatrul „național” care singur poate avea pretențiile unui templu al artei în accepția mai strânsă a cuvântului, — restul se poate califică ca teatru-meserie, mai corect, ca teatru-negoț. Piese ușoare, traduse de mântuială, bucăți frivole cari formează atracția constantă a unui public tot atât de certat cu moralul, iar în categoria a treia ar urmă doar' acelea absolut lip-

*) Dl A. P. Bănuțiu, bursierul Societății pentru fond de teatru român, care își face studiile la conservatorul Teatrului Național din București, a adresat președintelui Societății aceasta scrisoare. Cuprinsul valoros, prin care autorul își arată părerea în privința chestiunii teatrale la noi, ne-a îndemnat, fără să fim de acord cu unele apreițări critice personale, s'o dăm la lumină, ca astfel și publicul să fie informat și eventual să discute chestiunea. Spre scopul acesta oferim cu plăcere coloanele foii noastre.

Red.

sîte de vre-o valoare. Sărăcia dramaturgiei românești e în plină floare chiar și-n regat și problema ar merită mai multă atenție, dar asta — durere — e absorbită aproape cu desevărsire de politică.

În antiteză cu piesele puține și adesea slabe, actorii sunt și mulți și buni. Disproporția asta se explică — cred — prin precocitatea intelectuală a Românilor din regat și prin pretențiile exagerate ale gustului ce poartă. Nici vorbă, după ce ai văzut ani de-arândul toate reprezentațiile glorioase ale teatrelor din metropola Franței — te uiți de peste umăr la modestele înjghiebări barbare ale lui Alexandri, Hajdeu, Caragiale etc.

Dar dragostea pentru creațiunile naționale de orice fel, iubirea ăstui neam năcăjit — vai! — încă a rămas, dimpreună cu miile de franci, tot la Paris!! Și când te gândești ce isprăvuri grandioase românești nu s'ar fi putut face cu acele multe milioane ce le-a mistuit stomacul nesațios al acestui vrăjit Paris.

În anul acesta, cu toate astea înregistrăm un eveniment, sângeros, dar greu la cumpănă prin zdra-văna palmă ce s'a administrat elitei bucureștene, acestui „roumanion high-life“ care numai cu trupul trăiește o părticică a anului în București, și chiar în această vreme scurtă inima-i palpită numai „pour la France“.

Îndrumarea asta sănătoasă spre românism a tinerimei actuale, se datorește în mare parte strigării de alarmă a arhanghelului național: Nicolae Iorgă. Dee Dumnezeu să ncolțească, să crească și să înflorească odată pentru totdeauna curentul național, care e singura noastră nădejde și mântuire!

În special însă, noi Ardelenii, pe cari nu ne-a năpădit încă buruiana spurcată a cosmopolitismului, să uzăm de împrejurarea asta și cu bun plan, paralel cu resuscitarea în parte a vechiului repertor alui Millo, traducerea mai ușoare din Mollière, Goldoni, apoi ce e bun din Alexandri, Caragiale și ce constituie actualmente modestul nostru repertor plus, ceea ce scenele noastre ne-ar permite din classicismul străin — să punem temelile unui repertor solid cu menirea de-a ne fortifica sufletul pentru luptă dreaptă și cinstită, — cu încrederea și puterea ce ți-o hărăzește ascultarea unei adevărate opere de artă.

Relativ la această cestiune ar ținea să-și spună cuvântul dsale și poate chiar al altora, cu ocazia adunării generale din vară, domnul Ion Scurtu, tinărul literat domiciliat actualmente în București și care m'a rugat să Vi-l anunț ca conferențiar, ceea ce-mi permit să fac acuma, rugându-Vă, domnule President, să-l luați în combinațiune.

Planul meu încă este, ca an de an, cu ocazia adunărilor noastre generale, să țin câte-o conferență. Am convingerea că o disertație bună are mult mai mare importanță, decât câtă i-se atribue în deobște. Experiența multă-puțină câtă voi face-o, îmi va oferi totdeauna material abondent, în care, între alții să constat și eu împrejurările artistice-culturale în cari ne găsim, progresul ce l-am realizat, sau modalitățile cari ne-ar duce mai repede la ajungerea unui țel mai apropiat, sau al vr'unui ideal mai târziu. Pe cât împrejurările vor îngădui, V'as rugă să fiu suscept și eu în șirul acelor cari vor trata un subiect, în august. Lucrul l-am comunicat altfel dlui Blaga, dânsul neputându-mi comunica însă nici timpul nici locul adunării generale.

În liniamente mari, după toate socotelile ce mi-am făcut, prevăd că înjghiebarea unei societăți dramatice, chiar ambulante și reduse la minimum pretențiilor subiective și obiective, — necesitează încă ani de așteptare. Ba luând în cumpănă împrejurările noastre destul de grele, lipsa contingentului satisfăcător de public în singuraticele orașe, lipsa de repertor și insuficiența fondului destinat, cel puțin de-ocamdată la acoperirea de 2 din 3 părți a cheltueilor — socotesc după cea mai bună a mea chibzuială, că doi trei ani baremi, nu mai e conzult să se voteze nici o bursă, ci din contră gândul nostru cel dintâiu trebuie să fie sporirea pe toate căile a fondului. Chiar bugetul celui mai mic teatru „național“ din țara românească denotă o circulație bănească destul de exigentă și viața lui consumă, anual, statului un frumos ajutor.

Bani ne trebuie! Căci adevărata artă nu poți face din și prin milogeli. Scenele, ajustamentul lor tehnic, costumele, lefurile actorilor — toate astea cer bani, căci dinarul publicului nostru e mic.

Strigătul enervat al unora din generația tinăra dela noi „de-a se da burse la cât mai mulți tineri“, e vorba celor impacienți, e o vorbă guralivă și lipsită de fond matur, e o socoteală care n'are a face cu aceea a cărciumarului. Acești oameni naivi și absolut lipsiți de cunoștința exigențelor ce le-aduce cu sine un teatru zis „național“, uită că în câțiva ani am slei cu aceste cheltueli fondurile adunate cu atâta chin și amar și-atâta răbdare de martiri, — ș-am rămânea n'drum cu o trupă de oameni necăpătuiți cari ar oferi un spectacol destul de trist „artistic“, arătând adevărata relațiune ce există între dânsii și sprijinul publicului.

Nor avem trebuința de statornicie, de siguranță, căci suntem un neam sărac, care nu-și poate permite rizicul milionarilor jidani, cari aruncă câte-odată dintr'un buzunar, dar au totdeauna tixit pe celalalt.

Nevoile noastre actuale — după nepretențioasa mea părere — sunt adunarea de parale, apoi aceea, ce doi oameni cel mult, să susție focul sacru, mai bine zis, să prepare lumea cu noțiunile elementare ale artei dramatice, să creeze în toate orașele mai de seamă, societăți sistematice de diletanți, cari la rândul lor prin procente consequente ale venitelor realizate, să alimenteze fondul central. Avem nevoie de-ocamdată de mai puținică artă, dar de atâta mai multă lumină în toate unghiurile și îmbărbătare spre bunăstare și luptă. Cei cari își închipuesc că în doi trei ani, cu oareși-cari sforțări, am putea dispune de o trupă bună și definitiv înjghiebată, se înșală mult și-și dau prea puțin seamă de primitivitatea noastră culturală. Mi-e greu, mi-e cu atât mai greu, că tocmai în calitatea mea de „tinăr entuziast“ trebuie să vorbesc așa. N'am însă obiceiul să confund entuziasmul cu sportul „aruncării în lună“ și dacă recomand cuiva și chiar mie prudența, nu înseamnă că mi-ar lipsi entuziasmul. Viața mi-aș jertfi-o bucuros atunci, când aș ști că prin astă jertfă, aduc un folos real neamului meu.

O seamă de băieți din generația noastră tinăra, ș-a făcut par-că un credeu din a „înjură“ pe bătrâni, a-i acuză cu „retrogradism“ cu „indolență“ cu „lipsă de spirit de inițiativă“ în aceeași vreme în care ei înșiși ș-au adunat cum bieții au putut și ș-au înjghiebat o cocioabă șubredă de cultură superficială, câștigată mai mult între pilastrii cafenelelor decât în salele uni-

versităților sau a academiilor. Vecinic și în toată bună vremea fac pe malconțenții și pe nemulțumiții cu stările actuale, iar când îi cauți, unde-i găsești decât la eternul „calabrias“ sau la chefirii în cari pun țara la cale. Dar uită dumnealor, că de-ar fi la cărmă, nu c'ar lucra tot așa, dar mai iute ar „păpă“ ceea ce cu multă trudă și jertfă au adunat „bătrânii“ cari mâne poimâne, s'or duce pe rând și nu știu zău cu ce soiri de suflute vor fi înlocuiți. Căci una știu, că suflute mari au avut!

Am ținut să accentuez asta și țin să spun chiar aci, domnule Președinte, că „Luceafărul“ de pildă, cu orice ocazie găsește de cuviință s'acuze pe Comitet și să-i atribuie vine pe cari nu le are și nu le-a avut. Așa, întotdeauna ține să strige în gura mare că Zaharie Bârsan e victima neștiinței și răutății Comitetului, care vezi doamne, n'a știut s'aprecieze un talent de calibrul lui și carele din pricina asta a trebuit să iee chipurile, toiagul pribegiei,

E un neadevăr acesta, pe care mi-l-a lămurit domnul Onițiu și domnul Blaga, ș-ar fi timpul ca Comitetul să fie scutit de acuzele dlui Tăslăuanu, care ține cu ori-ce ocazie să se pronunțe de competență în toate afacerile noastre artistice și culturale, izbînd când în conducătorii Asociației, când în acei ai Societății teatrale și inducând lumea laică, în greșeli. Acuși o să ne pomenim că Societatea va fi nevoită să trimită, de hatirul lor, zece bursieri de odată la studii, ca pe urmă să aibă prilej a se delectă de halul în care s'ar găsi.

Un lucru mie-mi pare foarte lămurit: dacă Zaharie Bârsan, eră cu adevărat omul chemat a lua în mâinile sale mersul artei noastre, el eră și *trebută* să rămână acolo unde l-a pus dragostea și alipirea față de el, a acelora cari l-au menajat și cruțat excepțional.

Dar dorul de a încassă lauri mai effine l'a adus la „Teatrul Național din București“. Ce-a făcut însă aci, ce activitate artistică a desvoltat? Absolut nimica, de oare-ce n'a jucat o singură dată. Concluzia: că i-s'a abzis angajamentul.

Dacă el iubește cu căldură, cu entuziasm, arta — a fost în templul ei, de ce nu s'a închinat cu smernie și mereu în acest templu?

Ș-acum îmi spune că se lasă de teatru, fiind-că „nu face“ și s'apucă să-și deie examenele din anul II-lea la facultate.

Ei, astfel de oameni vacilanți nu vor fi nici odată chemați să conducă o corabie, fie cât de mică; pentru așa ceva trebuie suflet larg, mare, în carele personalitatea cuiva să se peardă și numai ținta cea sfântă să-i steie vecinic în fața ochilor. Abnegație și trudă multă, foarte multă, iar nu ideale vagi, pluti-toare ca fulgul și nelămurite chiar la doi pași.

Și cât de obiectiv aș dori să fiu, îmi pare foarte curios — mă iertați domnule Prezident, că ating chestiunea asta, dar mă simt împins s'o lămuresc — îmi pare curios, fie, că pe vremea când eră bursierul dvoastră, il bătea gândul să vie la „Teatrul Național“ fiind-că eră un talent prea mare și fiind-că eră păcat să se peardă într'o muncă inferioară de orânduitor al culturai ardeleni. Odată angajat la „național“ a crezut că e bine să nu joace niciodată, și ce-a făcut, decât mereu a alergat la Sibiu, Arad și Timișoara, ca s'arete Societății că el și din distanță dar totuș

lucrează pentru scumpul Ardeal, de unde — după „Luceafărul“ — l-a alungat nerecunoștința oamenilor.

Înțeleg, că va fi avut nevoie de parale omul, și de aceea a fost nevoit să joace. Dar V'asigur că dacă avea o leafă mare la Național, uită în cea mai desăvârșită beatitudine, de scumpul Ardeal. Tocmai de asta, îmi pare urât lucru, a poză ca „apostol nerecunoscut la tine acasă“ — când imboldul de-a lucra se talmăcește foarte prozaic.

Nu discut de talentul nimăru și-mi pare numai firesc ca „Luceafărul“ să-și laude colaboratorul și pretinul, — dar nu în contul „Societății pentru fond de teatru“, care numai rău nu i-a făcut lui Z. Bârsan.

Sfârșitul duplicității e de obicei simplu. Așa sfârșitul duplicității artistice a lui Bârsan e că, a căzut ca țiganul între doue luntrii, — ș-acuma — zice, dar e greu de crezut — că se face profesor.

Las însă pe alții să lucreze cum știu și revin la necazurile mele.

În august, cu ocazia adunării aș dori să dau o reprezentație, de pildă „Avarul“ lui Molière. Vă rog comunicați-mi ocazional, locul și timpul acestei adunări. În vacanțele de Crăciun și Paști încă am fost în Transilvania ș-am făcut ce-am putut. Am jucat exclusiv cu diletanți; la Brașov, Rășnov, Abrud și Câmpeni. Nu știu dacă ați putut lua act de aceste, mai mult decât modeste începuturi de activitate practică. Personal am remas, pot zice, mulțumit.

Mi-ar plăcea dacă aș putea conveni cu diletanții din respectivele locuri și dacă aș putea jucă la ambele adunări generale, înțeleg și la Asociație. Am în combinație piesa de curând apărută a dnei Zoe Verzea, (soția maiorului Verzea, originar din Transilvania) „In lumea de azi“ comedie de moravuri bine scrisă și care are tipuri bine prinse din societatea bucureșteană, precum ș-un „Ardelean“ integru ca caracter.

De altfel, principiar am căzut deja de acord cu domnul Andreiu Bârseanu, vice-președintele Asociației, care m'a primit foarte afabil ș-a remas mulțumit de intențiunile mele.

Abiă acuma bag de seamă, domnule Președinte, că în toiul scrisului am luat-o razna, fără să țin seamă, că paciența dvoastră are și un sfârșit. Vă rog iertați-mi slăbăciunea, de-a Vă fi înșirat atâtea, depășind limitea ce-mi eră impusă.

În cât permit aceste câteva file, am cercat să prezint în mare, oglinda sufletului meu și dacă ea va fi totuș slabă, e că n'am avut, vorba latinului, timpul pentru „ultimam manum imponere“, control care-l fac de obicei numai scriptelor date în vileag. Suntem în preajma examenelor, cari după toată probabilitatea vor urmă la 7-8 iunie n.

Dorind din inimă a Vă revedea în plină sănătate cu ocazia adunării din vară, — Vă rog a primi, domnule Prezident, încredințarea devotamentului meu profund.

București, 30 maiu 1906

Aurel Paul Bănuțiu.

Amorul.

A deveni amicul unei femei pe care ai iubit-o, este un mijloc onest de a o uită; amorul, care e înlocuit cu amicitia, nu mai e amor.

Mademoiselles de Lespinasse.

Port de pe Mureș.

Ciuda Codrului.

*Frig aspru firea înfioară.
Pe după codru se pogoară
Bătrânul soare, gârbovit, —
Glob roș de raze pleșuvit.*

*Pe zarea largă sângerie
Mai tot copacul nalt își scrie
Tremurătoare crângi, ce sunt
Lipsite-acuma de vestmânt.*

*Seninul cerului se șterge,
Iar Noaptea 'ncepe să alerge,
Să cearnă iute din 'nălțimi
Neturburate 'ntunecimi.*

*Zădarnic stelele îl cată
Cu-a lor privire tremurată,
Și unele, cutezător
Se pleacă-adânc pe raza lor;*

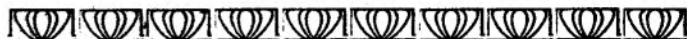
*Pierdut acum în noaptea mare,
Ca omu 'n neagră desperare, —
Adoarme, Codrul, — tresăltând
La câte-un urlet când și când.*

*Tresaltă, dar nu se trezește,
Nimic n'aude, nu zărește
Mulțime de sclipiri trecând, —
Ochi ce urnesc un corp flămând.*

*Întinsul Codru, lung visează,
Un singur vis ce-l sângerează:
In fiecare noapte-acum
Se vede jar, cenușe, fum...*

*Și-atât nu-i este că dispăre;
Îi este însă ciudă mare,
Că ard mulți codri, — totuș pier
Mii de săraci răpuși de ger.*

N. Radulescu-Niger.

Fata Necuratului.

— »Și așa zi, hei... Apoi de, fata lui Ispas, mare, după cum spuneți voi, trebuie să fie a Necuratului, că altfel nici că s'ar putea; că uitați-vă, eu îs bătrân și prin multe am mai trecut, multe am pățimit și multe am mai auzit, dar așa ceva, iacă aș zice vorbă mare, că nici nu mi-a trecut prin cap. Și ziceți că vă vine noaptea în casă dihania prin horn și urlă ca fiarele și ia fel de fel de chipuri?

— Apăi...

— Așa e cum vă spun eu; și mai ales dacă samănă cu Gheorghina a lui Ispas, — apoi cum să fie altfel?

Iacă așa grăesc între ei Moș Irimia și cu niște flăcăi chemați din sat ca să muncească la via lui, s'o desgroape din pământ, „și-apoi s'o aridice pe haraci“.

Iar după ce îi cinstește dascălul Irimia, — că el e dascăl de școală, cu toate că e cam bătrân, dar cei de sus îl țin că e cu „pricepere“ — cu câte-o leacă de tutun „de-l bun“, mai se sfătuiesc, mai vorbesc de venirea și felul „popii ăl tinăr“, de câteva cuscrii din sat, de roștul unor gospodării, de cum o fi câmpul anul ăsta... și-apoi flăcăii iar aduc vorba de fata lui Ispas — și iacă, ba nu zău, par'că se pune țara la cale cu sfatul lor.

— Să știi neică dascăle, că nu-i lucru curat cu Gheorghina.

— Ai, ai, așa trebuie să fie precum ne-a mai spus, ziseră câțiva flăcăi, care ședea jos și-și încercău ascuțișul lopeților.

— Măi copii, iacă și mie prin tinerețe... hm... îs mulți ani de-atunci, mi se întâmplă de-mi ieșă necuratul în cale sub câte și mai câte feluri și chipuri și tot o fată din satul meu eră...

— Nu mai spune, grăiră cu toții, și se apropiară de dascăl.

El îi privi zimbînd, trase din firele-i de mustață o leacă, și apoi par'că nici n'ar fi spus mai înainte nimic, — că zise încetisor, luând după o lădiță niște fășii de tei pentru legat vița: — „Ne-apucă amiaza, măi... hai, la muncă că nu-i de stat“.

Flăcăii ridicară de vrute de nevrute lucrurile de pe jos și cu oare care năcaz eșiră afară după dascălul Irimia, care a luat-o înaintea mai repejor ca să deschiză porțița din dosul ogrăzii, pe unde trec în vie.

Și cum trec unul câte unul înlăuntru, el îi vede, ghicește de ce-s cam posomorâți flăcăii care erau tare veseli — și pe care îi știă el cum li-i firea de pe când i-a avut la școală — cearcă să-i mai îmbuneze, și închizând porțița, se apropie de ei și le spune cu glasul domol, cu vorbă o leacă cam răspicată:

— Da bine, o să se schimbe vremea, ce-i cu voi?

Trei vânători bănațeni.

Flăcăii înțelesesă. Vre-o câțiva întoarseră fețele înapoi, unii se opriră. Dascălul Irimia îi ajunge.

— Iacă, numai la asta nu mă gândiam, ca să se posomoriască cerul... Ei, ce-i? Las' c'a mințeles eu. E vorba de povestea cu necuratul.

— Apoi așa-i...

— Par'că m'ați cunoaște de-o zi; slavă Domnului, putem număra vre-o zece veri, — și-apoi mulți is ca dascălul sau „Moșul Irimia?”

— Ai dreptate, ziseră câțiva. Iar feciorul lui Simian, cel mai ascultat de toți flăcăii din sat, spune dascălului, cercându-și sapa în pământ:

— Sapa mea îi ascuțită, om lucră de minune... Hai, hai, să muncim câtva, că, povestea — are Moș Irimia grije să ne-o spuie, știi mai târzior. Că poate cine știe, de e vreme de-atunci, și-a mai perdut rostul lucrurilor cum au fost ele, și... ce zici, neică dascăle, nu-i așa, să-ți mai aduci aminte?

— Bătă-te norocul, Simiane, să te bată. Cum sameni cu taică-tău. Mi-ai fost în gând și mai multe nu.

Iar de-acilea pornește munca pe îndelete. Flăcăii se despart — se abat cu toții într'un șir de-alungul viței îngropate, aridic cocenii și frunzele uscate

adunate în jurul rădăcinilor, le dau într-o parte, scot cu grije vița, o scutur de pământ și-apoi pornesc să bată haracii din „lemn bun de alun“, s'o lege cu șuvițe de tei, mai sapă cu grije la rădăcină și trec la alta și la alta tot aridificându-se în sus, că via dascălului îi cam în coastă.

Soarele, pe cerul albastru ca floarea de cicoare, nu-i decât de-o suliță, și-i tare cald.

Un vânt incetșor bate dinspre soare-răsare, care face mult bine flăcăilor asudați de muncă.

Incetșor infing ei sapa de fer în pământ, și iau sama bine ca să nu taie din rădăcinile subțiri ale viței, care din nou o scoasă la lumina albă a zilei.

Arare câte unul din flăcăi mai aruncă câte-o vorbă. Atunci vre-unul zimbește, vre-o câțiva mai stau din săpat, cu piciorul pe sapa infiptă în pământ, unii însă par'că n'au auzit — și-apoi iar o liniște aproape desevărsită.

Pe marginea drumului din vie, vre-o câțiva liieci au înflorit, iar sălcile lasă să cază în jos crengele cu haina lor verde, plină de-o mândrie nespūsă.

Simian, care lucră lângă Moș Irimia, înfipse sapa în pământ, și răsufând greoi, scoase din chimir o „cârpă cu tutun“ și amnarul cu cremenea.

— Să mai bem măă, o leacă iarbă amară, că mai am vre-o câteva fire din tutunul cumpărat de pe la „Nicoarești“. Și cât ai clipi din ochi, țigara fu învârtită între degete, și prinse a scăpără cu amnarul... iar apoi fumul în rotogoale se risipi încetșor.

— Tare meșter mai ești Simiane, bată-te norocul; până să iau seama la firele din tutunul de prin Nicoarești, ți-ai și aprins luleaua și-i tragi bine mare, ca un „șarpe“, zise dascălul și lăsă și el lucrul.

Cu toții după câteva clipe se strânseseră în jurul lui și-al lui Simian.

— „Apoi așa l'am pomenit cu toții“, le fu flăcăilor o vorbă.

— Hm... de, se prea poate, spuse Irimia, și par'că n'a auzit ultimile vorbe ale flăcăilor.

Se gândi el: acuma, e poate timpul ca să le spui povestea... Da, ai vedea, după cum ar fi lucrurile și voia celor care ascultă.

— Și așa zi, neică Irimio, bănuiești că fata lui Ispas e a Necuratului?

— Că-i bine, măi Vlad, nu ți-a mai spus că așa-i.

— Ai...

— De... o fi, știu eu, zise un altul, Găvriluș al lui Anica.

— Iacă, nu mai departe, alaltăeri mi-a eșit un butoi înainte care tot se rostogoliă; și-apoi se făcea că ese fum din el tare gros, și par'că se desprindea chipul Gheorghinei, grăi încet Vlad.

— Iacă și mie, neică dascăle, la fel mi-s'a întâmplat ca și lui Vlad, și până nu mi-am făcut sfânta cruce.

— Vezi c'asă e, măi flăcăi, până nu-ți faci trei cruci, nu pleacă necuratul... Iacă să-mi sfârșesc luleaua și să vă spun povestea, adicătelea, ce poveste, că doar nu-s bazme, mare lucruri adevărate, care mi-s'au întâmplat.

— Irra, neică Irimio, par'că ne-ai uns sufletul cu ceva, ziseră cu toții și se apropiară de el.

— Da uite, să nu vă apucați să bateți toba prin sat cum vi-i felul.

— Vai de noi, cum se poate?

— Las' că știu eu, firea flăcăului, da uite pentru ce am început, de ce n'aș spune lucruri adevărate și petrecute... Și așa zi hm, fata lui Ispas bănuieți c'ar fi a necuratului...

— Se poate să-și fi văzut coada el și aici cum și-a văzut-o și în casa primarului, spuse Simian uitându-se spre drumul mare, tocmai pe unde trecuse căruța cu nevasta primarului.

Dascălul se uită spre ogradă și alergă de grabă să închiză porțița ca să nu dea „dihaniile“ peste ea deschisă și să intre în vie.

Flăcăii înțeleseseră cum stau lucrurile: dascălul nu vrea să intre în vorbă despre primarul și rostul lui, pe care Simian căută să-l afle mai cu de-amănuntul; — și de... dacă n'ar fi fost Simian — nu se știe ce s'ar mai fi întâmplat. Că nu-i ușor lucru, și nu vine de loc la socoteală pentru alții, ca cu o vorbă a ta să cam alungi pe un om, fie el ori-cine, nu numai dascălul Irimia, de lângă aceia care abia așteptau să-l audă povestind.

Da uite că Irimia se apropie și nu lasă ca să-i ia nimeni cu vorba înainte, că întrebă cu vorba cam îndoiioasă:

— Inșă măi flăcăi, să-mi spuneți dacă e ibovnica vre-unuia din voi?

Băeții se uită unii la alții nedumerit.

— Hei, lasă că vă cunoașteți că nu-i a nimăru, începū iar dascălul, vă cunoașteți de pe ochi. — Și apoi nu v'aș fi aflat eu până acum? Ei, câte nu aflu eu...

Simian gândi că ar fi prielnic timpul să-l ia cu vorba pe vrute pe nevrute: — „că uite neica Irimio, cum se face că mată afli toate, și nu-ți scapă nimic, și pe ici și pe dincolo...“ mare s'ar pricepe el cum, dar nu vrea, că apoi se supără „fărtații“.

Și așa... Eu, am fost dascăl înainte vreme într'un sat la munte prin ținutul Gorjului, în Brădiceni. Și de... trăiam de azi pe mâne, că pe atunci nu aveam femeie; de toate celea mă îngrijam singur. Nu mă știam de nimenea ca să mă duc cu oamenii la vie sau la câmpul meu și să lucrăm când n'aveam școală. Mare, și nu-mi cădea din vârful nasului, cum cade azi laăștia, de... la oameniiăștia noi, să mă duc la culesul viilor sau să-mi tai lemne din pădure. Și cum să spun, nu mă dădeam înapoi dela muncă, cum nu-mi lăsam în părăsire nici serviciul pentru care v'am plătit: dascălia la școală.

Eră acum într'o zi de toamnă și după ce-am dat drumul copiilor dela școală mi-am înjugat boii și m'am dus cu niște saci de porumb la moară. Da vezi că în Brădiceni nu eră moară și trebuia să mă duc într'alt sat mai depărțitor, în Arcani — cum am și făcut. De acum — drum mult de făcut eră, toamna zilele ăi mai scurte, trebuia să inoptez. Și așa că întorcându-mă acasă, mă apucase întunericul de-abinelea.

Și atunci m'am gândit c'ar fi mai bine să nu mă mai întorn pe șoseaua mare, ci să tai peste deal și apoi să cobor în sat pe „drumul vechiu“, cum am și făcut. În dreapta drumului se întindea o pădure de fagi, iar în stânga drumului eră cam o vâlcea și în jurul ei curgea o apă mititică. Mie de felul meu, nu m-i teamă de nimic noaptea, da nu știu cum atunci, că par'că mi-se strânsese inima.

„Mai cu hăis“, măi cu „cea“ ajunsei la drumul jumătate, unde am poposit o lecuță. De acuma ple-

când trebuia să trec prin pădure și apoi eșind din ea coboram cât o bătaie de pușcă și ajungeam în Brădiceni.

N'apuc eu bine să pornesc că par'că am auzit un glas de om prefăcut dinspre pădure că mă strigă încet: „Irimio, Irimio“.

Opresc boulenii. Mă uit spre pădure, — nu văd nimic, mă uit în stânga, mă uit înapoi; nimic și pace. „Hei, îmi zisei eu, da fricos mai îs în ia seară“ și pornii înainte, urcându-mă în car.

Dar n'apuc bine să pornesc că aud iar: „Irimio, Irimio“.

Coborâi din car jos, dar nu oprii boii. Din partea pădurei par'că auziam pași de om, sau poate de... să fi fost și altă fiară.

— De, mai știi, spuseră flăcăii, fără să vrea, cu toții într'o vorbă.

— Ei, și așa.

(Finea va urmă)

D. Ionescu-Morel.

Cântec de noapte!...

*Se scutur caisii de floare
Și-și clătina vârful încet,
Departă... din fund de brădet,
les șoaptele 'n șir plutitoare,
Se pierd în cânt de izvor —
Ușor... mai ușor!*

*E pace în jur și lumină,
Un greer doar cântă-n cărări!
Din umbre... din fundul de zări,
Răsar lilieci prin grădină!...
De-o parte umbrită — pe culmi,
Stă casa între ulmi.*

*Pe prispă stă luna culcată
Și 'nchise-s obloanele mici,
In iarbă, sclipesc licurici
Cu-atâta iubire curată;
Iar carul cu oiștea-'n sus,
Răsare-'n Apus!...*

*Priveag ca de-o taină purtat,
La poarta țâ stând m'am trezit;
Tu, somnul ți-l dormi liniștit —
Odorul meu nevinovat!...
Dormi, dragă cu sulflet senin,
Lin puiute... lin!...*

I. Enescu.

Să ne îndreptăm limba.*)

A rânit și a rânti. Sunt două verbe cu totul deosebite. Însă, mai cu seamă în scrisul din Regat, acest din urmă se exprimă ca și cel dintâi — schimbându-se vocala întunecată. Semn vădit că verbul: a rânî, nu e cunoscut pretutindeni ca un verb cu înțeles particular.

A rânti (subst. rană) — verwunden, megsebezni, blesser.

A rânî (nu are a face cu subst. rână) — reingen, takarítani, nettoyer. Nu e o sinonimă a lui *curăți*, ci o nuanță de cea mai expresivă. Se întrebunțează numai când e vorba de a curăți o încăpere, și a curăți fundamentul, de gunoi. Pe cât știu, nu se zice decât a rânî grajdul sau cocina și rânî fântâna (când se spurcă), și ar fi o vătămare foarte urâtă dacă ai zice oarecui: rânește-ți casa.

Vei înțelege acum cât de banală e fraza: „Victor a rânit adânc inima Mărioarei cu vorbele lui“... Să se deosebească deci.

Românesc adjectiv.

Aristocrații pronunției românești obișnuesc cu predilecție să zică: neamul românesc. Sufixa: esc, o știu roșii și accentuă cu deosebită gațozitate, eleganță și fineță. Tot românul nemăestrit însă zice simplu: neamul român, pronunția română, Asociația pentru cultura poporului român, mama română, etc. La ce atâta belșug de esc-uri?

Cu toate acestea în unele cazuri se admite. Analog cu nemțesc (ales în feminin. *Neamță* ar fi ridicol). Tot așa de ridicol ar fi, de alta, și germanesc.

Să ne îmbogățim limba, graiul literar. Înțeleg să o facem aceasta, aci, prin publicarea și analiza de particularități lexicale, cuvinte, fraze și construcții — ce se găsesc în traiul provincial. Trebuie generalizate acestea și în chipul zis. Vom ajunge astfel să dăm ecvivalente pentru multe neologizme, și să scoatem la iveală o sumedenie de frumuseți poetice, binevenite pentru varierea expresiei. Astfel:

„Copilul meu nu ști de frică“ — nu e fricos. — Când socoți, că în graiul nostru aproape toate frazele, ce înlocuiesc verbe, se alcătuiesc cu: a face și a da, (dă din umeri, dă la lumină, dă prin minte etc... face gură, face nebunii, se face mare etc. etc.), doritorii de mlădiere a stitului, se vor bucura de aceasta nouă construcție. Căci, prin analogie se mai poate zice: a ști de binele obștesc (a se interesă), el ști de lege (ascultă, îi pasă), etc.

Lihod. Inseamnă: fără miez, gol dinlăuntru. E lihod un grăunte, un simbur, un corp (și de animal, în sens fig.) putrăd dinlăuntru dar *citov* (întreg, frumos — ép, ung.) dinafară, la coajă. Foarte nimerită ar fi fraza: poezie lihodă, va să zică fără fond, dar cu formă frumoasă. Ori: pept lihod, al unui bolnav. — Citov, corespunde pe deplin termenului iuridic și medical: întregu.

A izbândi. Uzul literar face pe acest verb sinonim cu a învinge, a birui. Poporul însă îl întrebunțează în locul neologizmului: a realiză, zice: mi-s'au izbândit visurile, am izbândit porunca.

— Provincializmele acestea sunt de pe Câmpie, comitatul Cojogna, comuna Mócs,

S. C. Dan.

*) Doresc să învie rubrica aceasta. Prea după scurtă viață amoișe.—Voi mai și întregi-o cu titula să ne îmbogățim limba. Modul o să-l vedeți.

Oraș și Lidia.

(După Oraș cu păstrarea metrului original.)

*Când ți-eram ție încă bun
Și cât nu cuteză altul mai favorit,
Să te strângă la pieptu-i jun,
Ca un Cresus trăiam, și'ncă mai fericit.*

*»Când pe alta'ncă n'o iubi
Și cât Chloe nu-i eră scumpă ca Lidia,
Mult în versuri mă mai cântai,
Mai vestită eram chiar decât Ilia«.*

*Chloe-l are al meu amor,
Lirei dulci armonii știe de-a-l amăgi.
Și-aș vrea zeu, pentru ea să mor,
Dacă soarta cea rea mândra nu mi-ar răpi.*

*»Calais are al meu amor,
Și eu știu, că-i respuns, vecinic dar l-oi iubi.
Chiar de trei ori aș vrea să mor,
Dacă soartea cea rea dragu nu mi-ar răpi«.*

*Ce-i de vechea mândră s'a'ntors
Și sub jugu-i virgin surizând m'a'nchis?
Chloe lacrimi nu mi-a mai stors,
Dacă Lidia mea ține brațu-i deschis.*

*»Mai frumoasă nu afle stea
Decât el, dară tu ești mai vesel, ușor.
Crede-mi, scumpe, of ce aș vrea
La un loc să trăim, și cu tine să mor.*

Flaviu.

Prelungirea vieții.

Intr'un an toate părțile din cari e făcut corpul omenesc se preschimbă și se prefac în altele de aceeași specie, căpătând fiecare noi puteri de viață. Putem zice dar fără greșală, că după trecere de 360 de zile, întreaga noastră ființă este preinoită de sus și până jos, de și acest lucru nu poate fi adevărat prin simpla cercetare a ochilor.

Firea lucrurilor, dela sine a pus la îndemâna omului mijloace de întinerire, mai mult sau mai puțin desevărsite, după însușirile ce fiecare le-am moștenit prin naștere. Iată pentru ce trebuie să păstrăm multă recunoștință părinților când dâșii au fost în stare să dea urmașilor un corp sănătos, fără hereditate alcoolică, tuberculoasă, gutoasă sau nevropată,

Cu toate acestea un fapt este deplin stabilit: omul cu cât urcă treptele desăvârșirii minții, cu atât mai mult se încarcă de betesuguri ale corpului, căci azi mai mult ca în trecut îmbătrânim prea repede.

Arterio-scleroza ne urmărește paș cu paș în toate mișcările noastre. Din pricina întăririi arterelor pe unde curge sângele, țesăturile organelor nu mai sunt udate mulțumitor, și atât corpul cât și mintea încep să deie îndărăt.

Ce este de făcut ca să împedecăm acești pași grăbiți către bătrânețe și ca să nu se strângă prea repede frânghia de păr cum se zice!

Aceasta este întrebarea care frământă mintea tuturor cugetătorilor, și mici și mari. Respunsul pare a fi găsit de doi medici din Paris: dl Marcel Labbé, medic al spitalelor și dl Lortat Iacob, șef de clinică al facultății.

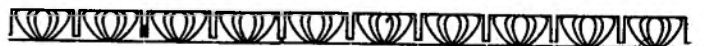
Dâșii au descoperit ceva de o mare însemnătate cu privire la prelungirea vieții. Acel ceva este un leac ce se află la îndemâna fiecăruia, mult și eficient, anume iodul. Dar să ne înțelegem, să nu se creadă că este vorba de iodurul de potasiu sau de sodiu, ci de iodul metalic. Intre acțiunea iodurului de potasiu și a iodului metalic este o mare deosebire.

Astfel învățații sus amintiți, prin cercetările lor asupra celorlalte ființe, au dovedit, într'un chip hotărâtor, că iodurul de potasiu aduce o mare grămădire de sânge în organele interne ale corpului și mai ales în micile ghinduri limfatice, ale gâtului, subțiorilor etc... Aceste îngrămădiri de sânge merg uneori până la ruperea vinelor și artelor cu ivirea de hemoragii destul de serioase. De aceea iodurul de potasiu este foarte primejdios pentru cei slabi de pept sau atinși de atac. Cu iodul metalic însă nu se petrece acelaș lucru, el nu aduce îngrămădire prea mare de sânge, în schimb lucrează cu mai multă putere asupra tuturor părțicelilor din care sunt făcute organele interne: ochii, ficatul, rinichii, plămâni, etc., pelea de asemenea se înfrăgezește și întinereste. Coloarea feții capătă o strălucire nouă, ochii devin scântei, sufletul se înveselește, iată ce schimbări mari și bune produce iodul metalic asupra organismului.

Aceasta este cu atât mai adevărat, cu cât iodul metalic în numeroase împrejurări dă imunitate, adecă intrat în corp el par'că slujește ca un talisman fermeat, căci ne ferește de a căpăta o mulțime de boale molipsitoare. Dovadă este că atunci când voim să vaccinăm pe animale spre a ne da serum antidiferic, li-se injectează sub pelea în altă parte a corpului, în acelaș timp cu otrăvirile microbilor anginei difterice, și triclorur de iod metalic. Insuși serul antidiferic, ce se injectează la copiii bolnavi de angină, conține iod.

Iodul metalic are un efect foarte mare, aș putea spune miraculos, asupra copiilor și tinerilor limfatici, scrofuloși, cum și asupra celor cari sunt slăbănogi cu forțele căzute, sau predispuși la bronșite și boale de pept: astmă, pneumonie, dilatația bronșiilor, etc. Având în vedere dar bunele efecte ce le-am constatat din experiența unui lung șir de ani, eu cred că iodul metalic poate merita cu drept cuvânt: numele de „elixir de prelungire a vieții“.

Dr. Eraclie Sterian.

Proverbe române.

Tot țiganul își laudă calul.

*

Cum e sfântul, așa e și tămăia.

*

Nu zice hop pân' vei sări în joc.

*

Fuga-i rușinoasă, dară sănătoasă.

Psihologia soacrelor.

(Cronică).

Dacă nu se vaieată absolut toată lumea căsătorită de soacre, totuș este stabilit, că cel puțin 90 la sută din această lume, are de multe ori câte un dinte, câte odată foarte lung, pentru acest soi de rubedenie.

Nu știu dacă în toate părțile din lume, soacra este obiectul unei critici, sau unei aversiuni nețărâmurite; știu însă că la noi, felul acesta de rubedenie este înjurat și arătat în colorile cele mai negre posibile.

Spirituatul meu confrate Marion, probabil, că are dintele cel mai lung pentru venerabila lui soacră, fiindcă nu perde nici o ocaziune de a o mușcă, și dela el până la cel din urmă muritor, toți cu toții, pare că sunt învoiați, să vadă în această rubedenie o viperă care nu se gândește decât la mușcături veninoase, care dacă nu omoară, cel puțin turbură liniștea patriarhală a căzniceii.

Câți însurăței nu sunt, care după câteva septamâni de căznicie, după câteva zile de stat împreună cu respectivele lor soacre, sunt decepționați și le vine să-și ia lumea în cap, dacă nu s'ar gândi la scumpele lor jumătăți, pe care le adoară și îi adoară.

Câte căznicii nu s'ar rupe, dacă n'ar există în căznicie această adorație, care la prima vedere s'ar părea, că în ciuda soacrelor, persistă, și ia proporții cu atât mai mari, cu cât ciuda aceasta este mai pronunțată.

Bine înțeles, că proporția aceasta diferă după caracter, sau mai propriu zis, după indivizi.

Pe unii indivizi îndărătnicia soacrelor îi disperă, îi face să vadă căznicia în colorii negre; pe când alți indivizi, îndărătnicia aceasta le dă curaj de luptă și cu cât îndărătnicia este mai pronunțată, cu atât lupta este mai aprigă, cu atât ea este mai nostimă.

Primii, cad totdeauna victimele inconștiente ale soacrelor, pe când față de ai doilea, soacrele cad victimele inconștiente ale ginerilor.

Arătată în această lume, soacra s'ar părea că este un monstru distructor, un fel de... dracu, de care și cei mai ai dracului fug ca de necuratul.

Sunt rari oamenii cari spun că soacrele lor sunt bune; față de restul lumii, oamenii aceștia trec drept fenomenali, ori neștiutori.

Ginerii văd în soacre niște monștri, iar soacrele văd în gineri alți monștri. De judecata aceasta nu scapă nici norele față de soacre, nici soacrele față de nore.

În mod reciproc se acuză unii pe alții de răutate.

Iată marea chestiune la care voi încercă să răspund în foiletonul acesta. Nu știu dacă voi reuși; în ori ce caz — mă voi apropia cel puțin de deslegarea ei.

Problema este următoarea:

De ce soacrele sunt rău — în majoritatea cazurilor — cu ginerii sau norele lor și de ce aceștia stau rău — în majoritatea cazurilor — cu soacrele lor?

Pentru a ajunge la deslegarea problemei, să analizăm psihologia soacrei.

Am curajul să anticipez, că atât ginerii cât și norele sunt într-o câtva mai vinovați față de soacrele lor decât acestea față de ginerii sau norele lor.

Să vedem cum.

Să luăm soacra.

Aceasta are copiii ei, fie băieți, fie fete, carne ruptă din carnea ei, suflet rupt din sufletul ei. Soacra este muma copilului ei și privită din acest punct de vedere, este natural să-i dăm dreptate, când își consideră copilul ca pe ființa cea mai perfectă, cea mai adorată, care a putut să existe sau care poate să existe.

Muma rămâne muma până când moare, iar copilul ei este tot copilul ei, fie el rău sau bun, fie că el merită sau nu această adorație.

Copilul acesta crește și cu cât el se face mai mare, cu atât speranțele mumei se măresc, — cu atât copilul este mai în stare să facă fapte mai mari, mai demne de un om, în adevăratul înțeles al cuvântului; cu atât muma simte, în mod involuntar, că adorația ei pentru carnea din carnea ei, pentru sufletul din sufletul ei, este mai mare și se tot mărește până când ajunge culmea adorațiunii.

Mumele sunt mândre de copiii lor când aceștia sunt mari; se laudă cu ei pretutindeni pe unde se duc; ele, ca și Cornelia, îi arată ca pe cele mai prețioase giuvaeruri pe care le au.

Mumele sunt fericite prin copiii lor și sunt tot mai fericite, cu cât ei sunt mai mari, mai cuminți, mai voi-nici, mai chipeși și cu cât ei stărnesc admirațiune celor cari îi înconjoară!...

Într-o zi însă, muma se vede amenințată să fie despărțită de fiul seu, de fiica sa.

Unul sau una, necunoscut sau necunoscută până mai ieri alaltăieri, se pune de-a curmezișul fericirii ei și o amenință să-i răpească odorul. Este vorba de o cununie, adevărată este vorba că fiul sau fiica să aparțină cu sufletul altcuiva decât ei. Atunci sufletul acela — sufletul mumei — din care s'a deslipit sufletul copilului ei, se simte rănit de moarte; se mai rupe încă — de astădată în mod mai dureros — încă o părticică din acel suflet și acum se rupe, nu pentru a face unul și acelaș suflet, ci pentru a face două suflete, cu totul deosebite unul de altul.

În adorația pentru copilul ei, muma gândește că nici o altă ființă nu este capabilă, nu merită de a se indentifica cu sufletul copilului ei, pe care îl crede superior tuturor celorlalte suflete. În egoismul lor de muma, fiecare crede, că odată copilul plecat de lângă ea, va trăi mai rău de cum a trăit până atunci, și toată această credință se resfrânge asupra bietului ginere sau noră.

De aici începe socria.

Dacă copilul îi este băiat, vai de capul norei; și dacă este fată, vai de capul ginerelei!...

La dragostea lor de muma se mai adaugă și vârsta.

Când soacra are o noră, este destul ca aceasta să uite, fie din distracție, fie din prea multele ocupațiuni, să facă câte ceva, ochii răi sunt gata. Dacă nora se gătește cu o panglică mai mult, soacra este

gata să întrebe pentru cine această găteală; în sfârșit un nimic, este suficient pentru a da într-o casă motiv de ceartă între soacră și noră.

Dacă are un ginere, certurile sunt și mai frecvente.

Bărbatul, ca bărbat, greșește mai adesea ori, se încurcă la o țuică, ori ocupațiunile lui îl rețin în oraș peste ora mesei, înfârșit, ce nu se poate întâmpla unui bărbat?... Il apucă și pe el, spre exemplu, nervii; ori a venit dela biurou mai întunecat decât în alte zile, ori, mai știu și eu, a venit omul mai dispus decât altă dată, ori... etc.

Soacra este gata!

Nu face nevasta atâta scandal, cât face soacra. Nevasta mai iartă, soacra însă nici odată!

Par'că o auz:

— Mi-ai nenorocit fata!... Am dat-o după un urs ca tine!...

Și toate acestea, toate răutățile care ies din gura unei soacre, credeți că vin din răutate?

Doamne ferește!...

După cum am spus, soacra este mumă și când începe să-și înjure ginerele sau nora, nu injură soacra, injură muma, alături cu bătrânețea!...

Sunt gineri, sau nore, care aruncă unt-de-lemn peste foc.

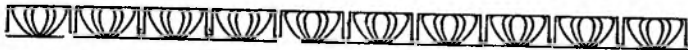
Când văd că li-se năcăjesc soacrele, se năcăjesc și ei mai rău și de aci ceartă mai întefită și de multe ori chiar scandal!...

Sistemul acesta este rău!...

Lăsați soacrele în pace; credeți sufletului lor, că dacă sunt rele, nu sunt din răutate; sunt pentru că sunt mume; iar dacă sunt din cale afară rele, lăsați-le să vorbească, fiind că tot ele o să tacă mai întâi!...

Soacrele nu sunt rele, voi gineri și nore le dați ocazia să facă răutați; iar dacă nu voți să le dați această ocazie, cel mai practic lucru este să nu stați cu ele la un loc!...

C. Dușescu.

Inaugurarea expoziției din București.

Dumineca viitoare, în 4/17 iunie n. se va face la București inaugurarea expoziției jubilară. Iată programul deschiderii:

Sosind cortegiul regal, dimineața la 10, regina se va coborî din trăsură și cu niște foarfeci de aur, care i-se vor prezintă, pe o tavă foarte artistic executată, va tăia panglica cu flori, care închidea intrarea, apoi regina va urcă din nou în trăsură. Vor suna 70 gornști din toate regimentele, la intrare se vor trage 21 salve de tun. Regele și regina cu suita vor coborî la arenele romane.

Aici corurile vor cânta imnurile: Sus inimele, Trăiască regele. Apoi sfeștanie la care vor cânta corurile mitropoliei și al bisericii Domnița Balașa. Recepție, după care regele pleacă pe jos, regina în trăsură.

În dreptul restaurantului român, un taraf de lăutari va cânta „Hora unirii“, iar în dreptul pavilionului confecțiunilor o muzică militară „Mândruța dela munte“.

În fața marelui palat regal („Trecutul nostru“) un cor al societății muzicale „Hora“ compus din 300 persoane, va intona „Imnul dinastiei regale române“, sub conducerea maestrului de muzică Juarez Movilă. Apoi un alt cor popular, tot sub conducerea dlui Movilă, va cânta diferite cântece populare. Regele și regina vor lua loc în balconul palatului, de unde vor asculta corurile. În acest timp flota de pe lacul din fața palatului regal va face suveranilor salutul de rigoare.

Acî Suveranii vor rămânea 40 de minute, după cari se vor îndreptă spre pavilionul „Românilor de peste hotar“. În calea lor vor fi șapte muzici militare, cari vor cânta din nou „Deșteaptă-te române“. Apoi se vor îndreptă spre pavilionul etnografic.

La pavilionul etnografic societatea muzicală „Carmen“, sub conducerea maestrului Chiriac, va cânta „Lugojana“

Dela pavilionul etnografic regele și regina se vor îndreptă spre „Cula“. În dreptul „Culei“ soc. fil-armonică va cânta „Ca pe împăratul tuturor“, sub conducerea maestrului Costescu; iar în dreptul bătrâriei, 60 de flăcăi tineri, sub conducerea maestrilor Velescu și Moceanu, vor face salutul cu steagul în fața suveranilor,

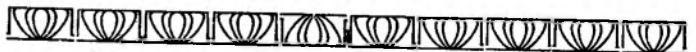
În acest timp, pe turnul lui Tepeș Vodă, vor cânta 30 de hornști. În dreptul sondei, va cânta un marș fanfara liceului Mihaiu Viteazu; iar în dreptul străzii Lașcar Catargiu, o muzică militară va cânta o horă.

În timpul acesta vor mai cânta 5 muzici militare în piața Dorobanților imnul compus de maiorul Mărgăritescu, inspectorul muzicilor din țeară.

Pe alea Independenței, în fața palatului industriei casnice, orchestra de sub conducerea maestrului Ștefănescu va cânta marșul reg. 56, iar în dreptul pietii Trăian va cânta corul societății germane „Lidertafel“.

La întoarcere, în dreptul pavilionului regal, din nou orchestra de sub conducerea lui Ștefănescu, va intona marșul „Sinaia“ de Gr. Ventura. Ajungând suveranii în dreptul pavilionului Camerei de comerț, corul școalelor de comerț va cânta diferite imnuri naționale. Când regele și regina vor ajunge iar în piața Dorobanților, muzicele militare vor cânta iar „Imnul regal“, iar cei 60 de flăcăi de sub conducerea maestrilor Velescu și Moceanu vor face în fața lor salutul cu steagurile.

După aceasta cortegiul regal se va forma iar în aceeaș ordine, cum eră la venirea lui spre expoziție, și se va îndreptă spre palat.

TEATRU ȘI MUZICĂ.

Succesul bursierului Societății pentru fond de teatru român. Unul din colaboratorii noștri ne scrie din București următoarele, de cari luăm act cu plăcere: Vineri la 26 maiu (8 iunie n.) s'a ținut examenul de declamație la Conservator, anul I. Am fost de față. Bursierul Societății pentru fond de teatru român, dl Aurel P. Bănuțiu, s'a distins la comedie și dramă. Toți studenții și studentele, după declamație, au fost puși să citească. Singur dl Bănuțiu a fost dispensat.

Dânsul a declamat „Cănele și cățelul“, de Alexandrescu și „Rugămintea din urmă“, de Coșbuc.

Matineu românesc în Oradea-mare. Matineul reuniunii române de cântări „Hilaria“, pe care l-am anunțat în numărul trecut, aranjat duminică în 10 l. c. la oarele 11 din zi, în sala mică a otelului „Arborele verde“, a reușit bine. Corul bărbătesc, dirijat de dl Nicolau Firu, a cântat următoarele compoziții: Popovici, „Pe al nostru steag e scris unire“; G. Dima, „Hai în horă“; Vorobchievici, „Doină doiniță“; Flechënmacher, „Dorul înstrăinatului“. După al doilea cor, dl Nicolau Firu a cetit o conferență despre „Andrieu Mureșian“. Publicul s'a depărtat mulțumit.

Reprezentăție teatrală românească în Budapesta. Meseriașii români din Budapesta au reprezentat a doua zi de Rusalii, a doua oră, „Sărăcie lucie“ comedie populară cu cântece într'un act de Iosif Vulcan.

Concert și reprezentație teatrală în Cluj-Mănăștur. Tinerimea română din Cluj-Mănăștur, dimpreună cu corul bisericesc din Cluj, a dat în duminica trecută concert și reprezentație teatrală, sub conducerea învățătorului Teodor F. Negruț. Programul: 1. „Cântecul marinarilor“, cor bărb. de Tudor cav. de Flondor. 2. „Paracliserul“, piesă teatrală de V. Alecsandri. 3. „Răsunetul Ardealului“ de I. Vidu, cor bărb. cu solo de bariton. 4. „La oglindă“ de G. Coșbuc, decl. de Veronica Oprea. 5. „Pe crengi de soc“, de Kirschnier, cor bărb. 6. „Nunta țărănească“, tablou național într'un act de V. Alecsandri. 7. „Sună buciul“, cor bărb. de Simionescu. 8. Călușerul și Sârba, jocuri. După reprezentație a urmat dans.

CE E NOU?

Hymen. Dl dr. *Aurel Crăciunescu*, profesor la seminariul din Sibiiu, s'a cununat acolo în catedrală cu dsoara *Livia Leményi*, fiica dlui dr. Liviu Leményi avocat; aceasta a fost prima cununie în catedrală; — dl dr. *Hariton Pralea* din Șercaia și dsoara *Elisabeta Tojan* s'au cununat la 5 iunie în Năsăud.

Monument regelui Carol al României. Camera deputaților României, spre a exprima devotamentul seu față de regele Carol, a votat unanim, la propunerea ministeriului, un proiect de lege, prin care se deschide un credit de un milion lei pentru ridicarea unui monument regelui Carol, în amintirea resboiului pentru neatarnare.

Darnicia regelui Carol. Regele Carol al României a săvârșit un nou act filantropic care cu tot dreptul mărește stima ce-l impresoară din partea țerii întregi. Anume a hotărât, ca și în anii trecuți, ca din lista sa civilă să se dea suma de 237.037 lei spre a fi întrebuințată pentru săvârșirea locașelor bisericilor Sf. Trei Erarchi din Iași și Sf. Dumitru din Craiova, cum și pentru parcul și clădirea dela Curtea-de-Argeș. Până acum, scrie „Voința Națională“, de unde scoatem această informație, Regele a întrebuințat, din lista civilă, pentru această operă, suma de lei 1,422.222 lei, în timp de 6 ani.

Darul ofițerilor oferit regelui Carol. Septămâna trecută o delegație de ofițerilor de marină din România au oferit regelui Carol un dar cu prilejul jubileului de 40 de ani de domnie. Darul constă dintr'un

far de bronz, în mărime de 2 metri și 30, la a cărui bază e o alegorie reprezentând marea ce primește Dunărea cu brațele sale. Pe piciorul farului sunt 3 baso reliefuri reprezentând „venirea M. S. Regelui în țeară, pe Dunăre“, bombardarea monitorului „Podgoridza“ dela heftele, și „întoarcerea M. S. Regelui pe Dunăre prin sloiuri din războiul din 1877“. Cupola farului se termină cu o săgeată. Pe soclu are inscripția: „Maiestății Sale Regelui Carol I la al 40-lea an de domnie. Ofițerii marinei militare, 10 maiu 1906“. Farul e lucrat de sculptorul Hegel. Amiralul Koslinky a ținut o cuvântare ocazională. — Apoi o delegație de ofițeri de cavalerie, au prezentat un dar Regelui, din partea ofițerilor de cavalerie, constând dintr'o statuă equestă a Regelui. Statua, turnată în bronz, este lucrată de cunoscutul sculptor Oscar Späthe. Înălțimea statuei este de un metru. În jurul soclului se află 4 figuri alegorice, reprezentând: Forța, Abundanta, Știința și Arta. Statua reprezintă pe Regele în momentul când primește defilarea prizonierilor dela 1877. Regele a mulțumit ambelor delegațiuni.

Inmormântarea lui Florian Porcius, în 1 iunie n., a atras lume multă, inteligență și popor. Aici coregem o greșeală vârită în necrologul nostru din nr. trecut. Precum se va vedea mai la vale, Academia n'a putut fi reprezentată la înmormântare. Actul funebrel a fost sevârșit de protopopul Pamfil Grapini din Rodna-nouă, însoțit de 6 protopopi și preoți. Predica funebrelă s'a pronunțat de protopopul celebrant. Apoi a vorbit profesorul Ioan Păcurariu din Năsăud, ca delegat al fondurilor și gimnaziului. În urmă a luat cuvântul avocatul dr. G. Tripon, și cu elocvența sa bine cunoscută a rostit un discurs funebrel, schițând activitatea reposatului. În urmă a cetit următoarea depeșă sosită dela presidiul Academiei Române: „Depărtarea locului, greutatea drumului și scurtimea timpului împedecând mergerea unuia dintre noi acolo mâne pentru jalnica ceremonie: — trimitem omagiile Academiei române la înmormântarea colegului venerat, care trăi viață lungă dedicată științei și virtuții. Fie-i țărina ușoară cum vecinică-i va fi amintirea. ss Președinte Kalinderu, secretar general D. Sturdza“.

Au murit: Antoniu Palladi, paroc gr. cat. în Feniș lângă Beins, la 7 iunie, în etate de 71 ani. Reposatul s'a bucurat de stimă generală, care s'a manifestat la înmormântare prin mulțimea de participanți. Deosebit s'a prezintat în numer mare beinșenii. Institutul „Bihoreana“, unde făcea parte din direcțiune, a fost reprezentat prin directorul ezeutiv dr. Coriolan Papp, care a depus pe costiug o cunună. A pontificat noul canonic Ioan Butean, cu asistență de 15 preoți. Cuvântarea funebrelă s'a pronunțat de profesorul Nicolau Fabian; — *George Juhász*, canonic gr. cat. în capitulul din Oradea-mare, la 10 iunie, în etate de 80 ani. La casa mortuară a săvârșit actele funebrale prepositul dr. Augustin Luran, iar în catedrală Pr. SSa episcopul dr. Demetriu Radu; — *Toma Bârseanu*, paroc în Dârstele Brașovului, tatăl dlui Andreiu Bârseanu, profesor în Brașov și vicepreședinte al comitetului Asociațiunii, în ajunul sărbătorilor Rusaliiilor, în etate de 83 ani; — *Ioan Popa*, avocat și redactor-proprietar al publicațiunii umoristice „Calicul“, în Sibiiu, la 5 iunie, în etate de 68 ani.

Proprietar, redactor respunzător și editor:
IOSIF VULCAN (Str. Áldás nr. 14, 206 b)

MERSUL TRENURILOR.

Valabil dela 1 maiu 1906.

Budapest – Nagyvárad – Predeal – București							București – Predeal – Nagyvárad – Budapest						
		Accel.	Person.	Accel.	Person.	Accel.		Accel.	Person.	Accel.	Person.	Accel.	
Budapest	pleacă	7 25	9 00	2 35	5 45	9 15	București	pleacă	8 40			8 05	
Szolnok	„	9 37	11 52	4 30	9 27	11 19	Predeal	„	3 32			1 12	
Szajol	„	—	12 07	4 43	9 46	11 33	Brassó	sosește	4 55			2 18	
P.-Ladány	„	11 13	2 09	5 57	11 53	12 55	„	pleacă	8 07		5 32	2 45	
Berettyó-Ujfalu	„	11 46	2 53	6 31	12 46	1 33	Földvár	„	8 43		6 07	3 15	
M.-Peterd	„	—	3 05	—	1 00	—	Homorod-Kőhalom	„	10 12		7 45	4 23	
M.-Keresztes	„	12 05	3 16	—	1 14	—	Segesvár	„	11 40		9 45	5 49	
Bihar-Puspöki	„	—	3 34	—	1 36	—	Medgyes	„	12 40		10 58	6 37	
Nagyvárad	sosește	12 26	3 44	7 07	1 48	2 11	Kis Kapus	„	1 24		11 50	6 50	
Nagyvárad	pleacă	12 41	4 10	7 14	2 08	2 18	Balázsfalva	„	2 10		12 36	—	
Várad-Velencze	„	12 48	4 17	—	2 36	2 26	Küküllőszeg	„	2 20		12 48	7 35	
Fugyi-Vásárhely	„	12 58	4 27	—	2 45	—	Tövis	sosește	2 52		1 27	8 00	
M.-Telegd	„	1 20	4 46	7 42	3 05	2 51	„	pleacă	3 38	12 43	1 57	8 12	
Élesd	„	1 41	5 02	†7 55	3 21	†3 05	Nagy-Enyed	„	3 59	1 06	2 19	8 29	
Rév	„	2 09	5 25	8 15	3 45	3 26	Felvincz	„	4 20	1 33	2 42	—	
Csucsá	„	3 23	6 30	9 03	4 50	4 16	M. Veresmart	„	4 27	1 41	2 49	—	
Bánffy-Hunyad	„	4 03	7 11	9 33	5 32	4 52	Sz. Kocsárd	„	4 43	1 56	3 07	9 00	
Jegenye	„	4 33	7 42	†9 57	6 01	—	Ar. Gyéres	„	5 18	2 35	3 48	9 30	
Kolozsvár	sosește	5 15	8 27	10 30	6 51	5 53	Apahida	„	6 27	3 56	5 02	10 34	
Kolozsvár	pleacă	5 32	8 54	10 51	8 30	6 11	Kolozsvár	sosește	6 45	4 20	5 21	10 50	
Apahida	„	5 50	9 11	11 14	8 59	6 27	Kolozsvár	pleacă	12 59	7 08	5 23	6 2	
Ar. Gyéres	„	6 52	10 20	12 38	10 41	7 27	Jegenye	„	†1 41	8 06	†6 11	7 09	
Sz. Kocsárd	„	7 17	10 56	1 15	11 31	7 51	Bánffy-Hunyad	„	2 13	8 42	6 39	7 49	
M. Veresmart	„	7 23	11 03	1 24	11 40	—	Csucsá	„	2 44	9 18	7 09	8 31	
Felvincz	„	7 29	11 09	1 34	11 50	—	Rév	„	3 24	10 07	7 48	9 25	
Nagy-Enyed	„	7 48	11 29	1 58	12 20	8 15	Élesd	„	†3 34	10 24	†7 59	9 44	
Tövis	sosește	8 05	11 45	2 21	12 46	8 31	Telegd	„	3 45	10 38	†8 11	10 00	
„	pleacă		12 29		1 28	8 38	Fugyi-Vásárhely	„	—	—	—	10 18	
Küküllőszeg	„		1 07		2 14	9 06	Várad-Velencze	„	—	—	—	10 27	
Balázsfalva	„		1 14		2 22	—	Nagyvárad	sosește	4 09	11 10	8 36	10 34	
Kis Kapus	„		2 13		3 30	9 46	Nagyvárad	pleacă	4 15	11 36	8 43	11 09	
Medgyes	„		2 30		3 49	10 00	Bihar-Puspöki	„	—	—	—	11 19	
Segesvár	„		3 43		5 04	11 00	M. Keresztes	„	—	—	—	11 39	
Homorod-Kőhalom	„		5 28		7 04	12 26	M. Peterd	„	—	—	—	11 51	
Földvár	„		7 10		8 48	1 35	Berettyó-Ujfalu	„	4 52	12 29	9 21	12 05	
Brassó	sosește		7 50		9 27	2 09	P.-Ladány	„	5 51	1 45	10 01	1 19	
„	pleacă		11 35			2 19	Szajol	„	7 05	3 21	1 18	3 04	
Predeal	sosește		1 11			3 31	Szolnok	„	7 32	3 49	11 38	3 44	
București	„		8 05			9 20	Budapest	sosește	9 35	6 40	1 50	7 20	

Nagyvárad – Arad					Arad – Nagyvárad						
		person						Person			
Nagyvárad	pleacă	10 20	4 45	7 40	Arad	pleacă	5 09	11 25	9 50		
Ósi	„	10 30	4 56	7 59	Kétegyháza	„	6 11	12 34	10 54		
Less	„	10 48	5 15	8 22	Csaba	sosește	6 35	12 59	11 24		
Cséffa	„	11 03	5 34	8 45	Csaba	pleacă	6 56	1 38	4 50		
N.-Szalonta	„	11 26	6 02	9 24	Gyula	„	7 19	2 02	5 26		
Kötegyán	„	11 44	6 24	9 52	Sarkad	„	7 41	2 22	5 54		
Sarkad	„	11 54	6 33	10 06	Kötegyán	„	7 54	2 32	6 11		
Gyula	„	12 18	6 57	10 37	N.-Szalonta	„	8 31	2 57	7 02		
Csaba	sosește	12 37	7 18	11 05	Cséffa	„	8 54	3 15	7 30		
Csaba	pleacă	2 05	7 29	4 32	Less	„	9 12	3 33	7 54		
Kétegyháza	„	2 34	7 57	5 03	Ósi	„	9 29	3 49	8 14		
Arad	sosește	3 29	9 00	6 05	Nagyvárad	sosește	9 40	4 00	8 28		

Numerii cei groși înseamnă timpul dela 6 ore seara până la 4 ore 59 de minute dimineața. — Numerii semnați cu † înseamnă stațiunile, unde trenurile numai condiționat se opresc.